

kunde anvendes paa Valgtribuner, hvor det mere drejer sig om at sige noget, der er tiltalende, end at sige noget, der er rigtigt (*Marott: Det kender Del*). De sikkert ogsaa! Det har glædet mig, at den højtærede Justitsminister — det er for øvrigt berørt af det ærede 7de Medlem for Randers Amt (*Harboe*) — har erkendt, at der er Len, endogsaa store Grevskaber, som ikke er belærede med Hjemfaldsret, og til hvilke Staten som saadan ikke har nogen som helst Adkomst. Men det forbyrder mig, at man vil tage Fideikommiskapitalerne med, thi som Regel er disse fremgaaet netop af det, som nærværende Lovforslag tager Sigte paa, Frigivelse af Jord. Og naar de har opfyldt deres Samfundsforpligtelse, skulde man dog synes, det kunde være godt dermed.

Jeg skal ikke komme ind paa de 20 og 25 Procent. Jeg anser det for at være meget rigeligt og kan ikke indse, at den Fordel, der kan være ved at faa frigjort Len og Stamhuse og dertil hørende fideikommissariske Kapitaler, skulde betales med noget som helst, idet nemlig de paagældende helst vil være fri, og man plejer jo ikke at betale for noget, man ikke ønsker at faa. Men det skal jeg nu slet ikke gaa ind paa, det har det ærede 7de Medlem for Randers Amt, med hvem jeg er fuldstændig enig, selvfølgelig — thi vi er altid enige i vort Parti — udtalt sig tilstrækkelig tydeligt om. Jeg indrømmer, at hvor der er Hjemfaldsret, har Staten en Chance, selv om den ligger langt borte; selv om Chancen er overmaade ringe, selv om der er successionsberettigede i Tusindvis, indrømmer jeg, at Chancen er til Stede, og Staten har et vist Krav paa at faa Erstatning for at give Afkald paa denne Chance, fordi den ikke ligesom andre arbejder paa kort Sigt, men paa meget langt Sigt. Det beklagelige er, at mange, alt for mange Len og Stamhusbesiddere ved Ødselhed, Udygtighed eller begge Dele i en, om jeg saa maa sige, uskøn Forening er kommet under Administration, fordi de har været ganske uskikkede til at administrere den store Ejendom, som de har faaet i Vuggegave; det er utiltalende, og allerede af den Grund hilser jeg hele dette Forholds Ophør med Glæde. Jeg har ved Finanslovsforslagets første Behandling i 1916 udtalt mig om dette Spørgsmaal og udtalt min Beklagelse over, at Lens- og Stamhusbesiddere kunde faa Akkord. Naar de havde administreret vildt, gik det dem ikke som os andre dødelige: enten Fallit eller Akkord, nej, de faar oven i Købet Akkord, skønt de er i Stand til at betale. Thi hvad drejer det sig om? det drejer sig om en

kortere eller længere Administration. Man kan ikke sige, at en Lens- eller Stamhusbesidder ikke kan betale, thi det kan han udmærket godt, men det varer bare noget længere, og saa kan man lade en saadan Besidder være under Administration i 5, 10, for mig gerne 20 Aar eller længere, men Folk skal have deres Penge. Thi de Mennesker, som er fødte med et saa uhyre stort Fortrin, har Forpligtelser til ikke at paadrage deres Medmennesker Tab. Jeg paapegede overfor den højtærede Justitsminister den Gang et Eksempel, vi begge kender meget nøje, hvor en Besidder gav 40 Procent. Det er utiltalende, thi efter et forholdsvis kort Aaremaal staar en saadan Besidder, som jeg udtrykte mig, op igen som en Fugl Fønix ikke af sin egen, men af andres Aske. Alt dette bevirker, at vi nu inderlig gerne gaar med til at ophæve hele denne Ordning, ikke mindst kan jeg sige, fordi det har sat uhyre meget og uhyre berettiget ondt Blod, og saa fordi det var en Klods om Benet paa den konservative Sag. Jeg ser ganske bort fra den almindelige Misundelse, der er overfor den Klasse Mennesker — Misundelse er aldrig tiltalende —, men der har været en vis berettiget Grund til at anse hele dette Forhold for højst uheldigt. At man saa ved samme Lejlighed rammer en hel Del uskyldige, jeg kan godt sige en hel Del Besiddere, der har staaet som et lysende Eksempel for Standen, er beklageligt, men kan ikke være anderledes. Man kan ikke se bort fra, at der har været lysende Eksempler mellem alle disse Mennesker, der har været Foregangsmænd, der har stillet deres Godser til Disposition ved Forsøg, som en Privatmand aldeles ikke havde kunnet gøre. En ganske anden Sag er, at det, hvis der virkelig er den Trang, den Hunger til Jord, som det paastaas, er rimeligt, ogsaa nødvendigt, at man tager Jord, hvor der er meget, fordi man ikke kan faa den, hvor der er lidt; og hvis der virkelig, efter at Præstegaardsjorden og anden Jord i offentligt Eje — maaske en Del Hedejord, som det ærede Medlem fra Herning (*Westergaard*) udtalte sig om — er udstykket, endnu skulde være Trang til Jord, finder jeg, at det kun er rimeligt, at man tager Jord fra disse store Besiddelser. Den bliver ikke eksproprieret. Det sker mod Erstatning, selv om det kan være Tvivl underkastet, om det kan kaldes fuld Erstatning. Jeg tror nu imidlertid, at der ikke er en saadan Trang. Jeg tror, som det ogsaa er sagt fra anden Side, at Trangen bliver mindre, efterhaanden som Arbejdslønnen stiger. I Øjeblikket kan en Arbejderfamilie paa Landet, hvor Konen